

Staże adaptacyjne dla pielęgniarek lub położnych

AUTOR: Krzysztof Niepytalski

aplikant radcowski

M. Szulikowski i Partnerzy Kancelaria Prawna

MSzulikowski i Partnerzy
KANCELARIA PRAWNA

DLA KOGO PRZEWIDZIANO STAŻE ADAPTACYJNE

Zgodnie z ustawą z dnia 15 lipca 2011 r. o zawodach pielęgniarstwa i położnictwa (Dz. U. z 2011 r. Nr 174, poz. 1039 z późn. zm. – dalej „ustawa o zawodach”), cudzoziemcowi może być przyznane prawo wykonywania w Polsce zawodu pielęgniarstwa lub położnictwa na stałe albo na czas określony, jeśli osoba taka spełnia określone warunki, w tym m.in. odbyła roczny staż adaptacyjny we wskazanym podmiocie leczniczym (art. 35 ust. 1 pkt 8 ustawy o zawodach). Ponieważ powyższy przepis nie precyzuje znaczenia pojęcia „cudzoziemiec”, regulację tę należy odnosić do cudzoziemców w rozumieniu art. 2 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach (t.j.: Dz. U. z 2011 r. Nr 264, poz. 1573 z późn. zm.), tzn. do osób nieposiadających obywatelstwa polskiego. W praktyce jednak omawiana regulacja ma znaczenie dla tych osób, które nie mogą być uznane za obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej (w specyficznym, szerokim rozumieniu, określonym w art. 3 pkt 3 ustawy o zawodach). Osoby kwalifikujące się do kategorii obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej mają bowiem ułatwioną drogę do wykonywania w Polsce zawodu pielęgniarstwa lub położnictwa i nie muszą odbywać stażu adaptacyjnego (art. 29 ust. 1 i art. 32 ust. 1 ustawy o zawodach).

Szczegóły dotyczące odbywania stażu adaptacyjnego przez cudzoziemców reguluje obecnie rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie stażu adaptacyjnego dla cudzoziemców ubiegających się o przyznanie prawa wykonywania zawodu pielęgniarstwa lub położnictwa (Dz. U. z 2012 r. Nr poz. 1003, dalej „rozporządzenie”), które weszło w życie 25 września 2012 r.

Choć zatrudnianie cudzoziemców w celu przygotowania ich do wykonywania w Polsce zawodów pielęgniarstwa lub położnictwa nie jest jeszcze obecnie częstym zjawiskiem, to ze względu na pogłębiające się procesy globalizacji warto zwrócić uwagę na to zagadnienie. Liczba cudzoziemców chętnych do wykonywania w Polsce powyższych zawodów może bowiem z czasem rosnąć. Z punktu widzenia osoby zarządzającej podmiotem leczniczym warto więc znać możliwości prawne w tym zakresie.

KIEROWANIE NA STAŻ I PODSTAWA ODBYWANIA STAŻU

Aby cudzoziemiec mógł rozpocząć odbywanie stażu adaptacyjnego, musi uzyskać ograniczone prawo wykonywania zawodu na czas odbycia tego stażu (art. 36 ustawy o zawodach).

Pielęgniarka lub położna mająca już ograniczone prawo wykonywania zawodu może złożyć następ-

nie do okręgowej rady pielęgniarek i położnych, która przyznała jej to prawo, wniosek o skierowanie na staż adaptacyjny. Okręgowa rada w drodze uchwały kieruje pielęgniarce i położne na obszarze swojego działania do podmiotów organizujących staże adaptacyjne (§ 7 ust. 1 rozporządzenia). W razie braku miejsc istnieje także możliwość skierowania pielęgniarki lub położnej do odbycia stażu na obszarze działania innej okręgowej rady pielęgniarek i położnych (§ 7 ust. 2 rozporządzenia).

WAŻNE!

Przepisy nie precyzują wprost procedury odwoławczej, w przypadku gdy pielęgniarka lub położna nie jest zadowolona z uchwały w przedmiocie skierowania na staż adaptacyjny.

Nie można jednak wykluczać zastosowania w tym zakresie trybu odwoławczego wynikającego z ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j.: Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 z późn. zm., dalej „k.p.a”).

Oprócz uzyskania skierowania na staż w drodze uchwały, aby rozpocząć odbywanie stażu konieczne jest także zawarcie pomiędzy pielęgniarką lub położną a podmiotem leczniczym spełniającym warunki organizowania stażu umowy o pracę na czas określony w celu odbycia stażu albo umowy cywilnoprawnej na okres odbycia stażu (§ 4 rozporządzenia). To podmiot leczniczy decyduje więc, czy zechce przyjąć pielęgniarkę lub położną na staż adaptacyjny.

Istotne jest przy tym, że zgodnie z art. 35 ust. 5 ustawy o zawodach koszty stażu adaptacyjnego ponosi odbywający staż, zaś zasady finansowania stażu adaptacyjnego reguluje umowa zawarta między odbywającym staż adaptacyjny a podmiotem leczniczym przyjmującym na staż. Należy jednak pamiętać, że w przypadku umowy o pracę pracow-

Wskazana procedura wnioskowania do okręgowej rady pielęgniarek i położnych o przedłużenie stażu, zgodnie z literalnym brzmieniem przepisów, nie odnosi się do umów cywilnoprawnych. Ponieważ jednak kierowanie na staż zasadniczo należy do kompetencji właśnie tych organów samorządu zawodowego (§ 7 rozporządzenia), w praktyce uzasadnione wydaje się składanie wniosku o przedłużenie stażu nie tylko w przypadku umów o pracę, ale także w przypadku umów cywilnoprawnych.

nikowi zawsze należy się wynagrodzenie za pracę. Przerzucenie na pracownika kosztu organizacji stażu w skrajnych przypadkach mogłoby zaś powodować, że wynagrodzenie za pracę stażysty byłoby iluzoryczne. Taka konstrukcja umowy dotyczącej stażu adaptacyjnego mogłaby więc zostać uznana za sprzeczną z regułami prawa pracy.

WAŻNE!

Chociaż zasadą ma być ponoszenie kosztów stażu przez odbywającego staż, przepisy nie precyzują, jakimi dokładnie kosztami odbywania stażu podmiot leczniczy może obciążyć pielęgniarkę lub położną przyjętą na staż.

Zwłaszcza w przypadku, jeśli staż miałby się odbywać na podstawie umowy o pracę, z uwagi na ochronę pracowników wynikającą z prawa pracy, należy podchodzić ostrożnie do przerzucania kosztów stażu na stażystę.

ORGANIZACJA STAŻU

Podmiotem organizującym staż może być podmiot leczniczy spełniający warunki określone w § 6 pkt 1–3 rozporządzenia, tzn. przede wszystkim:

- a) udzielający świadczeń zdrowotnych w zakresie umożliwiającym zrealizowanie programu stażu,
- b) zatrudniający inne pielęgniarki lub położne posiadające kwalifikacje i doświadczenie wymagane do poprowadzenia stażu,
- c) posiadający stosowne zaplecze diagnostyczno-terapeutyczne.

W sytuacji gdy podmiot przyjmujący stażystę nie jest w stanie sam zorganizować realizacji programu stażu w określonej części, może zapewnić realizację tej części programu na podstawie umów z innymi podmiotami (§ 6 pkt 4 rozporządzenia).

Szczegóły dotyczące programów staży adaptacyjnych określone zostały w załączniku nr 1 i 2 do rozporządzenia (§ 3 ust. 2 rozporządzenia).

Kierownik podmiotu organizującego staż wyznacza przy tym osoby o odpowiednich kwalifikacjach w zakresie pielęgniarstwa lub położnictwa do pełnienia funkcji koordynatora stażu i opiekuna stażu, które to osoby odpowiadają za przebieg stażu i jego udokumentowanie (§ 9–12 rozporządzenia).

CZAS TRWANIA I PRZEDŁUŻENIE STAŻU

Zgodnie z art. 35 ust. 1 pkt 8 ustawy o zawodach, staż adaptacyjny powinien trwać rok. W załączniku nr 1 i 2 do rozporządzenia wskazano zaś okresy poszczególnych tzw. staży cząstkowych.

W § 5 rozporządzenia przewidziano jednak także możliwość przedłużenia stażu adaptacyjnego. Możliwości te są różne, w zależności od tego, czy staż odbywa się na podstawie umowy o pracę, czy na podstawie umowy cywilnoprawnej.

Jeśli staż odbywa się na podstawie umowy o pracę na czas określony, czas trwania stażu może ulec przedłużeniu w przypadkach wyraźnie wymienionych w § 5 ust. 1 rozporządzenia, obejmujących wskazane w tym przepisie okresy usprawiedliwionej nieobecności w pracy.

W razie zaistnienia któregoś z przypadków wymienionych w § 5 ust. 1 rozporządzenia, pielęgniarka lub położna może złożyć do właściwej okręgowej rady pielęgniarek i położnych wniosek o przedłużenie stażu (§ 5 ust. 3 rozporządzenia). W przypadku pozytywnego rozpatrzenia wniosku, rada informuje zarówno podmiot leczniczy, jak i zainteresowaną pielęgniarkę lub położną o przedłużeniu stażu (§ 5 ust. 4 rozporządzenia).

W przypadku natomiast odbywania stażu na podstawie umowy cywilnoprawnej czas trwania stażu może ulec przedłużeniu w razie

Fot. Dreamstime.com

zaistnienia wyjątkowych sytuacji losowych lub rodzinnych pielęgniarce lub położnej (§ 5 ust. 2 rozporządzenia).

Co ciekawe, wyżej wskazana procedura wnioskowania do okręgowej rady pielęgniarce i położnych o przedłużenie stażu, zgodnie z literalnym brzmieniem przepisów, nie odnosi się do umów cywilnoprawnych. Ponieważ jednak kierowanie na staż zasadniczo należy do kompetencji właśnie tych organów samorządu zawodowego (§ 7 rozporządzenia), w praktyce uzasadnione wydaje się składanie wniosku o przedłużenie stażu nie tylko w przypadku umów o pracę, ale także w przypadku umów cywilnoprawnych.

Również w kwestii przedłużenia stażu przepisy nie precyzują wprost procedury odwoławczej, w przypadku jeśli pielęgniarka lub położna nie jest zadowolona z rozstrzygnięcia okręgowej rady pielęgniarce i położnych w tym przedmiocie. Także w tym zakresie nie można jednak wykluczać stosowania trybu odwoławczego wynikającego z k.p.a.

WAŻNE!

Niezależnie od procedury ubiegania się o przedłużenie stażu przed okręgową radą pielęgniarce i położnych możliwość kontynuowania przedłużonego stażu zawsze zależy od dokonania zmiany umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej (§ 5 ust. 6 rozporządzenia).

To od podmiotu organizującego staż zależy zatem, czy zgodzi się on na przedłużenie stażu poprzez wprowadzenie stosownej zmiany do umowy ze stażystą.

ZMIANA PODMIOTU ORGANIZUJĄCEGO STAŻ

W rozporządzeniu przewidziano także możliwość zmiany podmiotu organizującego staż w trakcie odbywania stażu:

W przypadku odbywania stażu na podstawie umowy cywilnoprawnej czas trwania stażu może ulec przedłużeniu w razie zaistnienia wyjątkowych sytuacji losowych lub rodzinnych pielęgniarce lub położnej.

- a) w przypadku likwidacji podmiotu organizującego staż lub zaprzestania realizowania przez ten podmiot świadczeń zdrowotnych będących przedmiotem programu stażu (§ 8 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia),
- b) w przypadku zaistnienia wyjątkowych sytuacji losowych lub rodzinnych pielęgniarce lub położnej uzasadniających zmianę podmiotu organizującego staż, na wniosek zgłoszony przez pielęgniarkę lub położną do okręgowej rady pielęgniarce i położnych, która skierowała pielęgniarkę lub położną do odbycia stażu (§ 8 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia).

W razie zaistnienia jednej z powyższych okoliczności okręgowa rada pielęgniarce i położnych, która skierowała pielęgniarkę lub położną do odbycia stażu, wskazuje podmiot organizujący staż, w którym staż ma być kontynuowany (§ 8 ust. 3 rozporządzenia).

Także w przypadku zmiany podmiotu organizującego staż przepisy nie precyzują wprost procedury odwoławczej na wypadek, jeśli pielęgniarka lub położna nie jest zadowolona z rozstrzygnięcia okręgowej rady pielęgniarce i położnych w tej kwestii. Podobnie jak w przypadku kierowania na staż i wyrażania zgody na jego przedłużenie, także w zakresie rozstrzygania o zmianie podmiotu organizującego staż nie można jednak wykluczać stosowania trybu odwoławczego wynikającego z k.p.a.

Istotną wątpliwość w zakresie zasad zmiany podmiotu organizującego staż budzi dodatkowo treść § 8 ust. 4 rozporządzenia, zgodnie

z którym w przypadku zmiany podmiotu organizującego staż umowa zawarta pomiędzy pielęgniarką lub położną a podmiotem organizującym staż, w którym staż był dotychczas odbywany, ulega rozwiązaniu. Przepisy nie precyzują bowiem, kiedy ma nastąpić powyższe rozwiązanie umowy. Możliwa jest interpretacja, zgodnie z którą następuje to z chwilą wskazania przez okręgową radę pielęgniarek i położnych podmiotu, w którym ma być kontynuowany staż. Nie wynika to jednak wprost z przepisów. Ponadto należy zwrócić uwagę, że powyższy przepis stanowi zbyt daleko idącą ingerencję w stosunek umowny pomiędzy pielęgniarką lub położną a podmiotem leczniczym. W ocenie autora rozwiązanie umowy zawartej w celu odbycia stażu adaptacyjnego, podobnie jak jej zawarcie, powinno być pozostawione w gestii stron tej umowy. Należy bowiem zwrócić uwagę, że tzw. delegacja ustawowa zawarta w art. 35 ust. 6 ustawy o zawodach nie przewiduje w ogóle upoważnienia do uregulowania w rozporządzeniu kwestii dotyczących treści stosunku umownego pomiędzy pielęgniarką lub położną skierowaną na staż a podmiotem leczniczym przyjmującym na staż.

UKOŃCZENIE STAŻU

Zgodnie z § 16 rozporządzenia staż kończy się po zrealizowaniu programu stażu oraz po złożeniu przez pielęgniarkę lub położną kolokwium kończących każdy tzw. staż cząstkowy.

Istotne jest przy tym, że za przeprowadzenie powyższych kolokwium odpowiada zasadniczo podmiot organizujący staż, zaś udział przedstawiciela samorządu zawodowego pielęgniarek i położnych

jest przewidziany wyłącznie przy tzw. kolokwium komisyjnych, przeprowadzanych w razie dwukrotnego negatywnego wyniku tzw. kolokwium uzupełniającego (§ 15 rozporządzenia).

WAŻNE!

Nałożenie na podmiot organizujący staż obowiązku przeprowadzenia kolokwium w ramach stażu adaptacyjnego powoduje, że podmiot ten realizuje istotne, w pewnym sensie władcze kompetencje w stosunku do pielęgniarki lub położnej starającej się o prawo wykonywania zawodu. Podmiot organizujący staż powinien zatem dbać o stworzenie i przestrzeganie rzetelnych praktyk i procedur w powyższym zakresie.

Zgodnie z § 17 ust. 1 rozporządzenia to podmiot organizujący staż wydaje także zaświadczenie o odbyciu stażu, wg wzoru stanowiącego załącznik nr 7 lub 8 do rozporządzenia (odpowiednio dla pielęgniarki lub położnej).

PODSUMOWANIE

To na podmiotach leczniczych przyjmujących pielęgniarki lub położne na staże adaptacyjne ma spoczywać zasadniczo ciężar ich organizacji. Praktyka pokaże zatem, czy korzyści płynące z przyjmowania zagranicznych stażystów zrównoważą wysiłek organizacyjny, którego podjęcie będzie konieczne dla zgodnego z przepisami przeprowadzania staży adaptacyjnych. ■

M. Szulikowski i Partnerzy
KANCELARIA PRAWNA

M. Szulikowski i Partnerzy Kancelaria Prawna funkcjonuje od 2004 r., specjalizując się m.in. w prawie farmaceutycznym, prawie zamówień publicznych oraz szeroko rozumianym prawie branży medycznej, w tym w prawie dotyczącym działalności leczniczej, prawach pacjenta i innych. Zespół kancelarii tworzą ludzie ambitni, z wiedzą popartą bogatym i różnorodnym doświadczeniem, a przede wszystkim – otwarci na potrzeby Klientów. Elastyczność i efektywność, dyskrecja oraz najwyższy standard świadczonych usług to zasady, które umacniają każde z działań podejmowanych przez prawników i doradców kancelarii.